

Активні методи навчання

Перебудова шкільної освіти докорінно змінила розуміння мети навчального процесу і засобів досягнення її. Метою навчання стають не знання самі по собі, а підготовка учнів до конкретних видів діяльності, що впливає на організацію навчального процесу, його форми й методи [1, с. 16].

Поява в лінгводидактиці інформації про «активні методи навчання» зробила певний виклик традиційним методам. Однак, як свідчить аналіз наукової літератури, на сьогодні чітко не визначено структури цих методів, пов'язаних з діалогічною природою, немає концепції діалогічної природи методів активного навчання, недостатньо осмислений органічний зв'язок психології навчання й спілкування [1, с.17].

Розвиток активних методів навчання розглядається в працях І. Лернер, А. Матюшкін, М. Махмутов та ін. Велику роль у становленні й розвитку активних методів навчання відіграють праці А. Вербицького, В. Лозової, В. Комарова та ін.

Використання методів активного навчання призводить до діалогізації навчального процесу, під час якого здійснюється взаємодія учителя й учня, учня й учня, відбувається процес занурення у комунікацію. Використання методів активного навчання на уроках української мови забезпечує розвиток міжособистісної взаємодії суб'єктів навчання в режимі учитель — учень, учень — учитель, учень — учень, це призводить до ефективної реалізації мети й завдань уроку, має значний комунікативний і виховний потенціал [1, с.20].

Психологічні основи для розроблення цілісної концепції розвивального навчання були закладені ще в 30-х роках минулого століття у працях Л. Виготського, В. Давидова, О. Леонтьєва та ін. Проте ґрунтовні наукові засади методів активного навчання почали розробляти в другій половині 60-х та на початку 70-х років у дослідженнях психологів і педагогів. Спробу диференціювати методи на активні й пасивні зробив Г. Ващенко. Учений доводив, що за пасивних методів «учень є тільки об'єкт педагогічного впливу вчителя», а за активних — «учень є і суб'єкт педагогічного процесу, себто він не тільки сприймає те, що подає йому учитель, але й сам організовує свою роботу» [5, с.74].

Зазначимо, що активні методи навчання – методи, які стимулюють пізнавальну діяльність здобувачів освіти, вони побудовані в основному у діалогічній формі, передбачають вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми та характеризуються високим рівнем активності учнів.

Нині існує комплекс активних методів навчання [3]. Різноманіття форм і методів активного навчання (метод проектів, моделювання ситуацій, рольові та ділові ігри, проведення «круглих столів», мозковий штурм, кейс-метод тощо), орієнтованих на особистість учня, на його активну участь у саморозвитку, отриманні якісних знань, умінь, творче розв'язання конкретних проблем.

При використанні активних методів здобувачі освіти ефективніше навчаються, що в майбутньому дозволить застосовувати здобуті знання в процесі практичної діяльності. Засвоєння знань та навичок, які вони набувають завдяки використанню активних методів навчання є більш ефективним і приємним.

Перевагами активних методів навчання є те, що використовуючи ці методи учень займає активну позицію у процесі навчання, а знання, одержані при цьому, не тільки швидше засвоюються, але й більш часто використовуються на практиці. Тому, на нашу думку, раціональне використання саме таких методів при організації підготовки до уроків є виправданим. Активні методи характеризуються тим, що вони ефективно стимулюють активність як учнів, так і педагогів-предметників; мають високу ефективність; їх є велика кількість та різноманітність. Ми погоджуємось з думкою Ю. В. Іваненко, що процес підвищення інтелектуальної активності студентів у процесі професійної підготовки головна передумова глибокого і міцного засвоєння знань.

Активні методи навчання визначаються науковцями як способи активізації пізнавальної діяльності учнів і спонукають їх до активної розумової й практичної діяльності в процесі оволодіння матеріалом. У ході їх застосування активним є не лише учитель, а й здобувачі освіти. Активне навчання передбачає використання системи методів, спрямованих, головним чином, не на виклад готових знань і їх відтворення, а на самостійне оволодіння учнями знаннями у процесі активної пізнавальної діяльності. Таким чином, активні методи навчання – це навчання діяльністю. Саме в активній діяльності, що спрямовується педагогом-предметником, ті, хто навчаються, опановують необхідними для їх навчальної діяльності знаннями, вміннями, навичками і розвивають здатність творчо використовувати отримані знання в різноманітні ситуації реального життя [5]

Для особистісного розвитку людини важливе значення має взаємодія (спільна діяльність і спілкування) з іншими людьми. За висновками психологів, «основний фактор розвитку дитини — пристосування її до середовища, в якому має відбутися її самореалізація [4,с.78]». Психологічний мікроклімат на уроках має виняткове значення для оволодіння учнями знань, умінь і навичок. Якщо урок проходить в атмосфері напруження, очікування негативних реакцій чи неприємних зауважень, недобррозичливості, психологічного дискомфорту, то рівень засвоєння знань буде дуже низьким. Психологи стверджують, що у цьому випадку спрацьовує система психологічного захисту особистості, яка певною мірою «відключає» сприйняття дитиною довкілля. Таким чином гальмується пізнавальна активність учнів на уроці. Ш. Амонашвілі, М. Ільїн та ін. визначають атмосферу успіху як найсприятливішу для засвоєння знань. Слід зазначити, що мова йде не про механічне запам'ятовування, а про креативний підхід до оволодіння новими знаннями та оперування ними.

Запровадження активних методів у навчальний процес надасть можливість посилити мотивацію навчальної діяльності, інтерес до оволодіння новими знаннями, вміннями та практичному їх використанню; сприятимуть розвитку усного мовлення; формувати вміння формулювати, обґрунтовувати й висловлювати власну точку зору.

Таким чином, активні методи навчання це інноваційні методи, які є активними інструментами при використанні в навчально-виховному процесі не тільки для здобувачів освіти, а й для педагогів-предметників. За допомогою цих методів можна поглибити знання учнів, розширити їх інтереси, розвивати творчі ідеї і висунути нові концепції, спілкується з іншими людьми тощо. Використання активних методів навчання дають можливість науково-педагогічним працівникам краще зрозуміти своїх учнів та їх емоції, почуття, характер та сприйняття навчального матеріалу.

Використана література

1. Галаєвська Л. Методи активного навчання української мови в школі (на матеріалі синтаксису й пунктуації). *Українська мова та література в школі*. 2016. №6. С.16-21.
2. Донченко Т. До проблеми методів навчання української мови. *Українська мова та література в школі*. 2005. № 7. С. 2-5.
3. Горянина В.А. Психология общения: учебн. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Академия, 2007. 416 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібн.] Київ: Академвидав, 2004. 320 с.
5. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Вісник педагогічної майстерності*. 2014. Вип.№14. С. 74—76.